

4. London School of Hygiene and Tropical Medicine. The health risks and consequences of trafficking in women and adolescents: findings from a European study, London: LSHTM, 2003-130 p.
5. Budapest Declaration on the Public Health Concerns of Trafficking in Human Beings: Public Health and Trafficking in Central, Eastern and Southeast Europe. IOM-USAID: Regional Conference, Budapest, Hungary, March 19-21, 2003; Annex to: Newsletter Migration and Health Editorial, Vol.1, 2004, IOM Geneva.
6. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності- [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_791.
7. OHCHR Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking (excerpts)// Migration and the Right to Health: A Review of International Law, International Migration Law, No 19, 2009, pp. 191-197.
8. Конвенція Ради Європи «Про заходи щодо протидії торгівлі людьми» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_858.
9. OSCE Decision No 557 OSCE Action Plan to Combat Trafficking in Human Beings//PC Journal No 462, 2003
10. Закон України «Про протидію торгівлі людьми»// Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – № 19–20. – Ст. 173.
11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми до 2015 року» від 21 березня 2012 року, № 350
12. US Department of State. Trafficking in Persons Report 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2012/>.
13. Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда Україна» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.la-strada.org.ua/ucp_mod_news_list_show_206.html.

УДК 342.7.(477)

СУЧАСНИЙ МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПОБУДОВИ ЮРИДИЧНОГО МЕХАНІЗМУ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ТА СВОБОД ІНОЗЕМЦІВ

THE MODERN METHODOLOGICAL APPROACH OF THE CONSTRUCTION OF LEGAL MECHANISM OF CONSTITUTIONAL PROTECTION OF RIGHTS AND FREEDOMS OF FOREIGNERS

Тимошек О.М.,

*здобувач кафедри конституційного та міжнародного права
Національної академії внутрішніх справ,*

Стаття присвячена пошуку найоптимальнішого комплексу методів, за допомогою яких можна всебічно дослідити захист прав і свобод іноземців, що сприятиме чіткому розумінню проблем у цій сфері.

Ключові слова: методологія, метод, механізм забезпечення захисту, загальнонаукові принципи дослідження.

Статья посвящена поиску самого оптимального комплекса методов, с помощью которых можно всесторонне исследовать защиту прав и свобод иностранцев, что будет способствовать четкому пониманию проблем в этой сфере.

Ключевые слова: методология, метод, механизм обеспечения защиты, общенаучные принципы исследования.

The article is devoted of the most optimal complex of methods by means of that it is possible all-round to investigate the protection of rights and freedoms of foreigners, that will assist the clear understanding of problems in the field of it.

Key words: methodology, method, mechanism of providing of defence, scientific principles of research.

Постановка проблеми. Методологічні питання захисту прав та свобод іноземців на сучасному етапі безпосередньо пов'язані з вирішенням методологічних проблем усієї юридичної науки, ефективним застосуванням методологічного інструментарію аналізу державно-правових процесів, підвищення ролі науки конституційного права у державотворчому процесі.

Стан дослідження. В юридичній літературі часто зазначається, що правильно обрана методологія дає можливість поєднувати як загально-філософські, загально-соціологічні методи, так і приватноправові методи і засоби дослідження. У будь-якому випадку методологія повинна бути достатньо «операційною», тобто такою, що наближає до істини, а не віддаляє від неї. Дослідження проблематики захисту конституційних прав і свобод іноземців вимагає відповідності застосовуваних методів об'єктивним реаліям і конкретним властивостям (у широкому розумінні) досліджуваного предмета.

Мета публікації полягає у подальшому пошуку конструктивного поєднання методів, за допомогою яких буде можливе покращення юридичного механізму конституційного захисту прав та свобод іноземців.

Вклад основного матеріалу. Права і свободи людини постійно збагачуються і розвиваються. Змінюється не

лише обсяг, а й внутрішній зміст, матеріальні умови і юридичні засоби їх забезпечення.

Зважаючи на те значення, яке надається проблемі забезпечення прав людини на світовому і європейському рівнях, загальний концептуальний підхід полягає в тому, що на перший план виходить людина з її життєво важливими потребами, а досконалість юридичного механізму визначається саме як здатність останнього забезпечити ці потреби. Зокрема, визначено основні тенденції та напрями трансформації методології вітчизняного правознавства, зумовлені важливими видозмінами її предмета [1, с. 61].

Як вважав В. П. Казимирчук, «наукова методологія – це застосування обумовлених діалектичним методом (як теорією пізнання) сукупності відповідних теоретичних принципів, логічних прийомів і конкретних способів дослідження предмета науки». На його думку, «методологія правової науки включає в свою сферу систему правових понять, принципів і теорій, а також конкретні прийоми і способи дослідження правових явищ» [2, с. 44].

В. Шейко та Н. Кушніренко зазначають: «Методологія (гр. *methodos* – спосіб, метод і *logos* – наука, знання) – вчення про правила мислення при створенні теорії науки». Вони також уточнюють, що методологія – це «концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують

отримання максимально об'єктивної, точної систематизованої інформації про процеси та явища» [1, с. 56].

Певне загострення в дослідженні зазначених питань вносить термінологічна і лінгвістична невизначеність, різні методологічні підходи і різні погляди щодо напрямів розвитку системи захисту прав та свобод іноземних громадян в Україні.

Дослідження проблематики захисту конституційних прав і свобод іноземців вимагає відповідності застосовуваних методів об'єктивним реаліям і конкретним властивостям (у широкому розумінні) досліджуваного предмета.

В основу даного дослідження покладено сукупність методів та прийомів наукового пізнання, як загальнонаукових (діалектичний, історичний, формально-логічний, системний, структурний аналіз, тощо), так і спеціальних (документального, порівняльно-правового, аналізу тощо), способи виявлення відповідності національних юридичних явищ європейським стандартам.

Кожен з них дозволяє вирішити конкретні завдання, що ставляться на різних етапах аналізу. За допомогою діалектичного методу конституційне забезпечення прав та свобод іноземців було досліджено не з конфронтаційних, а з консенсуальних позицій, як складний процес взаємодії різних інститутів конституційного права. Завдяки історико-ретроспективному методу можна дослідити причинно-наслідкові зв'язки у історичному розвитку конституційних правовідносин та інститутів конституційного права пов'язаних із забезпеченням і захистом прав і свобод іноземців в Україні. Структурний та функціональний методи дозволяють з'ясувати особливості гарантії здійснення в системі конституційного захисту прав та свобод іноземних громадян та охарактеризувати структурно-функціональні властивості конституційного механізму забезпечення захисту прав іноземців в Україні [3, с. 53]. Системний метод дає змогу розглянути конституційний механізм забезпечення прав іноземних громадян як цілісну, комплексну і динамічну систему. Водночас, цей метод дає змогу визначити правові властивості конституційного механізму забезпечення захисту прав іноземців у комплексі, врахувати властивості елементів конституційного забезпечення прав та свобод іноземців та їх взаємну деформу.

Крім цих загальних методів пізнання конституційно-правових явищ, можна використовувати ряд спеціальних методів, які властиві науці конституційного права. Це – метод конституційної компаративістики, конституційно-соціологічний метод, метод динамічної інтерпретації конституційних норм.

За допомогою методу аналізу пізнають саму систему державно-правових явищ в її цілісності, а також права та свободи в їх єдності, їхні властивості, набуті саме завдяки цьому поєднанню (і яких вони позбавляються у «відокремленому» стані). Це дозволяє встановити наявність зв'язків різних елементів системи між собою, а також із зовнішнім середовищем, допомагає урізноманітнити уявлення щодо комплексності функціональної сфери держави та ролі прав і свобод людини та громадянина в цьому контексті. Формально-юридичний метод – дає змогу чіткіше визначити специфічні властивості, що потребують удосконалення. Натомість лібертарний метод полягає у пізнанні та моделюванні дійсності з позицій права та досягнення «рівності» між досліджуваними державно-правовими інститутами, процесами, явищами тощо. В. Нерсесянц зауважував: «Рівність становить певну абстракцію, тобто є результатом свідомого (мисленевого) абстрагування від відмінностей, притаманних порівнюваним об'єктам. Порівнювання передбачає розрізнення порівнюваних об'єктів і водночас неістотність цих відмінностей (тобто можливість і необхідність абстрагування від таких відмінностей) з точки зору відповідної підстави (критерію) для порівняння» [4, с. 53].

Тому цей метод є конструктивнішим та ефективнішим в аспекті дослідження правової дійсності, дозволяє враховувати реалії середовища й різні аспекти державно-правових реалій (що є передумовою належного бачення діалектичної єдності та взаємовпливу права, економіки, політики, моралі й інших аспектів життєдіяльності суспільства [5, с. 78].

Саме два окреслені вище методи в їх поєднанні можуть надати нові можливості для вивчення сфери прав людини. Інші методи, які не належать до загально філософських, мають фактично доповнювати комплексну характеристику та глибше розкривати сутнісні аспекти проблематики захисту конституційних прав та свобод іноземців.

Формально-логічний (догматичний) метод передусім використовується для вивчення та пояснення самого права в різних його проявах. При цьому розглядаються і зовнішня, і внутрішня форми права (або ж сама його «догма»).

Формальна логіка при застосуванні в контексті права набуває рис одного зі спеціальних методів вивчення державно-правової дійсності. Праву властиві такі риси, як формальна визначеність, логічна послідовність викладу приписів і норм.

Це дозволяє формулювати визначення, закріплені в законодавстві, які відповідали б правилам формальної логіки.

Але недоліком формально-логічного методу є насамперед неврахування рівності у контексті моніторингу захисту конституційних прав і свобод іноземців, коли необхідно брати до уваги свободу індивідів у сфері соціальних відносин.

Порівняльний метод – є важливим аспектом розробки різноманітних класифікацій. Застосування цього методу при дослідженні захисту конституційних прав і свобод іноземців потребує використання належних (відповідних) критеріїв «порівняння», що має здійснюватися з урахуванням таких властивостей чи якостей, як динамічність і неопоршність. Тож слід брати до уваги відповідність законодавчих положень нормам міжнародних угод або ж усталеним моральним критеріям, які склалися в цій сфері. У різних джерелах виокремлюють порівняльно-правовий метод (полягає безпосередньо в порівнянні понять, явищ і процесів у межах одного (сучасного) історичного зрізу або чітко окресленої теоретичної моделі), а також порівняльно-історичний (використовується під час дослідження прав і свобод людини та громадянина в контексті історичної ретроспективи). Запровадження такого розмежування у практиці видається теоретично обгрунтованим під час роботи з відповідною джерельною базою а також, поза сумнівом, підвищує ефективність моніторингу захисту конституційних прав та свобод іноземців.

Соціологічний метод передбачає урізноманітнення врахованих аспектів державно-правової дійсності шляхом включення до сфери дослідження об'єктивних фактів соціальної дійсності, які відіграють важливу роль у запровадженні змін до законодавства. При цьому має бути чітко визначено їх взаємозв'язок саме з реаліями забезпечення та захисту прав і свобод іноземців. Задля цього передусім здійснюємо аналіз документів і статистичних даних (що відповідають суті саме цього методу), соціально-правовий експеримент, анкетування, опитування населення тощо. Цей метод дозволяє з високим ступенем ймовірності визначити рівень правової свідомості в суспільстві (отже, і стан законності та правопорядку), ставлення громадян до влади в державі.

Інструментальний метод – один із порівняно нових у юридичній науці. Він «дозволяє визначити правову форму як специфічну систему правових засобів» [1, с. 31]. Саме цей метод може використовуватися для внесення істотних поправок до нових нормативно-правових актів під час їх розробки.

Як відзначав В. Грібанов, «проблема ефективності законодавства буде стояти перед юридичною наукою доти,

доки існуватиме законодавство, оскільки зрозуміло, що розвиток суспільства вимагає його вдосконалення, а для вирішення подібних завдань потрібною є й постійна науково-дослідна база» [6, с. 7]. Саме тому вітчизняна юридична наука у свій час зосередила значну увагу на дослідженні загальної теорії ефективності правового регулювання, перед усім ефективності правової норми [7; 8; 9, с. 308-334; 4, с. 499-514]. Спеціальні дослідження проводились і в галузевих юридичних науках [10; 9; 11; 12]. Грунтовні розробки в рамках цієї теорії, беззаперечно, повинні максимально враховуватись й у загальнотеоретичному дослідженні ефективності захисту прав та свобод іноземних громадян.

Радянська методика виявлення загально-соціальної ефективності ґрунтувалася в основному на математичних та соціологічних методах [13, с. 140-276]. «Проблеми ефективності права, можуть бути вивчені лише при застосуванні соціологічних методів дослідження» – стверджував Н. Ф. Кузнецова [9, с. 27]. Натомість існування прогнозованої ефективності часто не визнавалось. А між тим, виявлення якраз цієї складової ефективності вимагало б використання вже не емпіричних, а теоретичних методів змістовного аналізу.

Використовуючи згадану формулу ефективності (співвідношення реального результату та цілі), радянські вчені приступили до статистичних вимірів власне показника ефективності юридичної норми. А після встановлення показника ефективності – якщо він виявлявся незадовільним – пропонувалося приступити до висунання та аналізу гіпотез про те, чому ця норма не є достатньо ефективною.

Втім, емпірична методика вимірювання показника ефективності зазнала критики з боку деяких авторів з огляду, зокрема, на такі аргументи:

критерій оцінки ефективності – ціль норми – нерідко не фіксується у законодавстві, а виявити його надто складно. Якщо ж взяти до уваги те, що норми права майже завжди використовуються не ізольовано, а в сукупності, то виділення цілей та встановлення їх співвідношення перетворюється в завдання, вирішити яке неможливо [14, с.207]. Не можна не враховувати того факту, що хоча ціль правової норми має об'єктивну основу, її вибір все ж таки в значній мірі має суб'єктивний характер [15, с. 113]. Проблема використання емпіричних методів при виявленні ефективності права ще більше ускладнюється, якщо зга-

дати, що об'єктом правового впливу є не тільки суспільні відносини, але й виховання їх учасників, тобто сфера свідомості. Відкидання цієї другої частини впливу є половинчатим підходом у методиці [16, с. 54].

Такий підхід до встановлення ефективності вимагає дещо іншої методики: перш за все не кількісного, а змістовного, якісного аналізу даного юридичного явища (скажімо, потрібно з'ясувати, наскільки цей засіб захисту є адекватним для досягнення конкретної правозахисної мети; наскільки він є доступним для людини; чи не властива йому заздалегідь передбачувана безперспективність у досягненні мети). Щоправда, у такій методиці використовуються також і кількісні, емпіричні методи (зокрема, для встановлення реальної ефективності засобу захисту).

Усі досягнення минулого були опрацьовані у вигляді діалектичного методу пізнання реальної дійсності, в основу якого було покладено зв'язок теорії і практики, принципи пізнання реального світу, взаємодії зовнішнього і внутрішнього, об'єктивного і суб'єктивного тощо. Проблеми наукового пізнання стали предметом постійного протистояння різних наукових поглядів на світ, на сутність науки та знання через антиномію в гносеології – антиномію раціоналізму – емпіризму [17, с. 110-115].

Висновки. Слід відзначити, що завдяки методологічним можливостям структуралізму дослідники спроможні визначити й зафіксувати нові аспекти нормативного регулювання суспільних відносин, котрі раніше розглядалися як належність, але не досліджувалися [18, с. 26]. У процесі розробки різних аспектів теми було враховано результати досліджень, які містяться в спеціальній юридичній та загальноправовій літературі, тобто в працях з конституційного права, теорії держави і права, адміністративного права, судоустрою в тій мірі, в якій вони належать до проблем конституційного забезпечення захисту прав та свобод іноземців в Україні. Отримана таким чином система методологічних настанов, у яких загальнонаукові принципи цілісності, конкретності та об'єктивності знайшли своє конкретне втілення, і складає методологічну основу даної проблематики захисту прав та свобод іноземців. Певне загострення в дослідженні зазначених питань вносить термінологічна і лінгвістична невизначеність, різні методологічні підходи і різні погляди щодо напрямів розвитку системи захисту прав та свобод іноземних громадян в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : / Шейко В. М., Кушніренко Н. М., Підручник – 2-ге вид., перероблене і доповнене – К : Знання-прес, 2002 р. – 295 с.
2. Казимирчук В. П. Эффективность права как формы социального контроля / Казимирчук В. П., Боботов С. В. Эффективность применений уголовного закона – М : Юр. литература, 1973. – С. 11–26.
3. Кельзен Ганс. Чисте правознавство : / Кельзен Ганс з дод : Проблеми справедливості / Пер. з нім. Мокровського О. – К. : Юніверс, 2004 р. – 496 с.
4. Нерсесянц В. С. Общая теория права и государства : / Нерсесянц В. С. Учебник для вузов. – М : Издательство НОРМА-ИНФРА. – М ; 2002 г. – 552 с.
5. Скакун О. Ф. Теория держави і права Енциклопедичний курс: підручник / Скакун О. Ф. – Х. : Еспада, 2006 р. – 776 с.
6. Грибанов В. П. Пределы осуществления и защиты гражданских прав. / Грибанов В. П. – М. : Российское право, 1992. – 208 с.
7. Самощенко И. С. К изучению эффективности действующего законодательства / Самощенко И. С., Венгеров А. Б., Никитинский В. И. Правоведение, 1971. – № 4. – С. 21–29.
8. Казимирчук В. П. «Право и методы его изучения» / Казимирчук В.П. – М., 1965 р. – 44 с.
9. Кузнецова Н. Ф. Проблемы изучения эффективности уголовно-правовых норм и институтов / Кузнецова Н. Ф. Эффективность применения уголовного закона. – М. : Юридическая литература, 1973. – 275 с.
10. Калмыков Ю. Х. О повышении эффективности норм гражданского законодательства / Калмыков Ю. Х. – Правоведение, 1973. – № 2. – 60 с.
11. Зенин И. А. Эффективность норм права в области научно-технического прогресса / Зенин И. А. Советское государство и право, 1981. – № 2. – С. 44–52.
12. Яковлев В. Ф. Гражданско-правовой метод регулирования общественных отношений / Яковлев В. Ф. – Свердловск, 1972. – 210 с.
13. Алексеев С. С. Общая теория права. Т.1. / Алексеев С. С. – М. : Юридическая литература, 1981. – 359 с.
14. Пугинский Б. И. Гражданско-правовые средства в хозяйственных отношениях / Пугинский Б. И. – М. : Юридическая литература, 1984. – 224 с.
15. Козлов В. А. К вопросу о понятии эффективности права / Козлов В. А. Вестник Ленинградского университета. Серия «Экономика, философия и право», 1972. – № 5. – 145 с.
16. Яковлев В. Ф. Отраслевой метод регулирования и особенности гражданско-правовой ответственности / Яковлев В. Ф. Проблемы гражданско-правовой ответственности и защиты гражданских прав. – Свердловск, 1973. – С. 17–29.

17. Азаров А. Права человека, международный и российский механизм защиты / Азаров А., Ройтер В., Хюфнер К. М., 2003 г. – 557 с.
18. Пашук Т. І. Львів нац. універ. ім. І. Франка, «Право людини на ефективний державний захист її прав та свобод» / Пашук Т. І. – Львів, 2006 р.

УДК 342.7

ДОКТРИНАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ІНВАЛІДІВ В УКРАЇНІ DOCTRINAL RESEARCH OF CONSTITUTIONAL AND LEGAL STATUS INVALIDS IN UKRAINE

Чорненький В.І.,

*асистент кафедри основ права України
юридичного факультету*

Львівського національного університету імені Івана Франка

Проаналізовано історіографію дослідження конституційно-правового статусу інвалідів в Україні як одного із спеціальних правових статусів людини і громадянина. Досліджено основні українські та зарубіжні наукові джерела, присвячені конституційно-правовому регулюванню статусу інвалідів.

Ключові слова: конституційно-правовий статус інвалідів, наукові дослідження конституційно-правового статусу інвалідів в Україні.

Проанализирована историография исследования конституционно-правового статуса инвалидов в Украине как одного из специальных правовых статусов человека и гражданина. Исследованы основные украинские и зарубежные научные источники, посвященные конституционно-правовому регулированию статуса инвалидов.

Ключевые слова: конституционно-правовой статус инвалидов, научные исследования конституционно-правового статуса инвалидов в Украине.

The historiography of the constitutional and legal status of disabled people in Ukraine, as one of the special statuses of a person and citizen, was analyzed. The basic Ukrainian and foreign scientific sources, devoted to constitutional and legal regulation of the status of people with disabilities were researched.

Key words: constitutional and legal status of persons with disabilities, scientific researches on constitutional and legal status of disabled people in Ukraine.

Постановка проблеми. Формування України як правової, демократичної та соціальної держави вимагає реформування правової політики держави крізь призму ставлення до людини, її життя, здоров'я, честі, гідності, недоторканності, безпеки як найвищої соціальної цінності. На сучасному етапі розвитку України відчувається гостра потреба як докорінних конституційно-правових перетворень, так і впровадження нових підходів до ставлення та нормативного закріплення відносин між людиною та органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами. Вважаємо, що у цьому аспекті важливе значення має проблема оптимального та ефективного механізму конституційно-правового закріплення статусу інвалідів в Україні.

Стан дослідження. Питання дослідження окремих аспектів конституційно-правового статусу інвалідів були предметом досліджень таких вчених, як О. В. Скрипнюк, Д. О. Єрмоленко, В. Ф. Веніславський, О. З. Панкевич, Д. М. Сковронський, П. М. Рабінович, Р. О. Павлюков. Разом з тим слід зазначити, що у вітчизняній юридичній науці наразі немає комплексного дослідження конституційно-правового статусу інвалідів в Україні.

Метою статті є узагальнення наукового матеріалу, еволюції наукової думки щодо проблем правового регулювання конституційно-правового статусу інвалідів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Проведення в Україні у 2003 році Року людей з інвалідністю [1], парламентських слухань у 2004 році щодо забезпечення соціальних, економічних, правових і конституційних гарантій у сфері соціального захисту та реабілітації інвалідів, ратифікація Верховною Радою України у 2009 році Конвенції ООН про права інвалідів від 13 грудня 2006 року [2], затвердження Кабінетом Міністрів України у 2012 році Національного плану дій з реалізації Конвенції про права інвалідів на період до 2020 року [3] свідчить про те, що дослідження конституційних засад статусу інвалідів має як теоретичне,

так і практичне значення для сучасного правотворення та державотворення України.

Основний Закон України не містить норм, присвячених статусу інвалідів в Україні. Тому однією із першочергових проблем сучасної науки конституційного права України є проведення теоретико-правового аналізу конституційно-правового статусу інвалідів та його складових елементів.

У зв'язку з цим підвищився інтерес до наукових пошуків у цій сфері з боку як науковців, так і представників громадських об'єднань інвалідів та практичних працівників соціальної сфери, про що свідчить захист дисертацій, видання монографій, посібників, значна кількість статей на сторінках спеціалізованих періодичних видань та доповіді представників органів влади. Однак не всі проблеми реалізації та захисту прав, свобод та гарантій інвалідів можна вважати вирішеними, а можливості для наукових пошуків – вичерпаними. Актуальність вивчення теоретичних і практичних проблем становища інвалідів зростає не тільки через необхідність наукового дослідження елементів їх конституційно-правового статусу, але й через визначення подальших кроків у реформуванні законодавства про статус інвалідів. Деякі важливі проблемні питання або взагалі не були предметом глибокого правового аналізу, або вивчалися фрагментарно (права інвалідів та гарантії їх реалізації та захисту). У переважній більшості наукові аналізи цих питань стосувалися окремих галузевих аспектів правового становища інвалідів, і тому не враховували зміни правової реальності останніх років в Україні. На нашу думку, це стосується як монографічних видань, так і дисертаційних робіт, захищених останніми роками. Не проведено порівняльно-правового аналізу нормативно-правових актів України про статус інвалідів та актів зарубіжного законодавства, хоча вважаємо, що таке дослідження дозволило б ефективно використати позитивний досвід провідних країн для України.

На сьогодні в українській юридичній літературі ґрун-